

Mums! Elefanterna i Wasgamuwa Nationalpark går gärna in och äter i närliggande odlingar.

Lokal ekonomi räddar elefanter

Hur kan människor och vilda djur samsas om marken? I Sri Lanka har en satsning på den lokala ekonomin blivit lösningen på konflikten mellan människa och elefant. Förutom att skydda såväl människor som en utrotningshotad art ökar också motståndskraften mot klimatförändringarna.

TEXT ANNA STERNFELDT FOTO KYLIE BUTLER OCH SLWCS

NÄR ELEFANTERNA åt upp allt mitt ris fick min familj svårt med maten. Jag blev så arg att jag planerade att döda elefanterna, även om jag vet att det är olagligt. Men så fick jag kännedom om att de inte tycker om citrusfrukter...

Sugathapala var mycket upprörd efter att elefanter förstört hans hus och försökt komma åt hans lagrade grödor två gånger. Och han är inte ensam om att ha drabbats. Konflikten mellan människa och elefant är en av de största miljö- och socioekonomiska kriserna på Sri Lankas landsbygd. Ärligen orsakar

elefanterna skador för ett värde på över 84 miljoner kronor och som vedergällning dödar bönderna omkring 225 elefanter varje år. Det finns mindre än 5 000 asiatiska elefanter kvar i Sri Lanka och i konventionen om handel med hotade arter av vilda djur och växter, Cites, listas de som en utrotningshotad art.

Men även 60-80 människor dödas varje år på grund av konflikten, i sina byar och ute på fälten.

– Konflikten förvärras varje år, säger Ravi Corea, ordförande i Sri Lankan Wildlife Conservation Society, SLWCS.

– Många människor har tvingats flytta på grund av det långa inbördeskriget i Sri Lanka

Bikupe-staket ska hålla elefanterna borta samtidigt som de ger Lelanthas familj möjlighet att sälja honung på marknaden.

”Beroendet av bara några få grödor kan bli katastrofalt”

och när myndigheterna fördelar mark till nya hus och byar tar de alldeles för liten hänsyn till viltkorridorer och habitat för vilda djur. Att anlägga odlingar i områden med elefanter är som att bjuda in till förstörelse av grödor.

RAVI COREA har sedan barnsben varit intresserad av djur och miljö och har en examen i miljövärd. 1995 startade han SLWCS som blivit tongivande inom arbetet med konflikten mellan människa och elefant i Sri Lanka. Organisationen har sitt center strax utanför Wasgamuwa Nationalpark i centrala Sri Lanka. Att rädda de vilda elefanterna genom att hjälpa människor är SLWCSs främsta mål, och man har bland annat satt upp soldrivna elstängsel för att hindra elefanterna från att förstöra jordbrukarnas grödor.

– Men det räcker inte med stängsel för att stoppa de här stora djuren så vi måste utveckla andra metoder. Och vi måste använda lokal kunskap och lokala resurser. Det går inte att vara beroende av avancerad teknik och resurser utifrån om vi ska nå en hållbar lösning. Vi måste satsa på att utveckla och stärka den lokala ekonomin.

MED DETTA som utgångspunkt började man 2006 att undersöka vilka grödor som elefanter inte tycker om och upptäckte att de ratar citrusfrukter. Nu hjälper man därför jordbrukare att sätta upp små trädgårdar med apelsin- och limeträd kring sina odling-

Här ska det snart växa upp apelsin- och limeträd. Elefanterna skyr dem, men människorna köper gärna frukt, sylt eller marmelad.

ar med ris och grönsaker. Citrusträden, av sorter speciellt anpassade till lokala klimatförhållanden, fungerar som avskräckare och hindrar elefanterna från att gå in i odlingarna. Men skulle de göra detta ändå, så har jordbrukarna i alla fall citrusfrukter att sälja.

– Citrusen blir en ekonomisk buffert, en alternativ inkomst. Genom att diversifiera ekonomin gör vi samhällena mer resilienta. Citrusfrukterna är eftertraktade och vi önskar även vidareutveckla konceptet med sylt och andra bearbetade produkter eftersom det är en god efterfrågan på sådana varor. Men först måste vi få till fler odlingar, säger Ravi Corea.

SLWCS vill nu plantera 50 000 citrusträd längs med den gräns som separerar Wasgamuwa Nationalpark från omgivande byar. Det kommer att bli en gedigen plantering jämfört med de mindre odlingarna i jordbrukarnas trädgårdar.

– Men det är ännu i planeringstadiet. Först måste vi samla in de pengar som behövs.

EN ORGANISATION som samarbetar med SLWCS är Elephants and Bees, som startades i Kenya av biologen Lucy King med samma mål att rädda elefanter genom att hjälpa lokalbefolkningen. I Kenya upptäckte Lucy att de afrikanska elefanterna var rädda för bin och hon utformade staket med bikupor och en vajer emellan. När elefanterna går emot en vajer börjar kuporna gunga. Bina blir irriterade och börjar surra, och

elefanterna blir rädda och drar iväg från det håll varifrån de kom.

Kylie Butler, som jobbat ihop med Lucy King, undersöker nu om konceptet kan fungera också i Sri Lanka.

– Det asiatiska biet är en lugnare art, men fortfarande sticker det om det blir stört och irriterat. Och när elefanter går emot en vajer mellan bikupor blir det en rejäl störning.

Med ett skrätt säger Kylie att både hon och hennes fältassistent kan vittna om att bina kan sticka.

BIPROJEKTET är fortfarande väldigt nytt och än så länge har man bara ett mindre försöksprojekt med tio bikupe-staket, som man håller på att kolonisera med bin.

– Att kolonisera kupor naturligt tar tid så vi har även köpt in några svärmar för att komma igång. Det är inget vi sedan kan förvänta oss att lokalborna ska göra, det blir för dyrt. Men nu gäller det först att veta om det fungerar, säger Kylie.

Försöksplatsen med bikupe-staket ligger i det lilla samhället Dewagiriya, strax utanför Wasgamuwa Nationalpark i ett område där

konflikten mellan människa och elefant är mycket stor.

– Människorna är i ett desperat behov av hjälp att försvara sina jordbruk och hem mot elefanterna. Så vi hoppas verkligen att staketerna ska fungera lika bra här som i Kenya. Där har nivån av förstörda grödor minskat rejält. Dessutom har jordbrukarna fått en extra inkomst från honungen de kan skörda.

I KENYA marknadsförs honungen som jordbrukarna får från sina bikupe-staket som "Elefantvänlig honung" vilket ger honungen ett extra försäljningsvärde. Detta hoppas man också kunna göra i Sri Lanka. Det blir i så fall ännu ett sätt att diversifiera ekonomin och minska jordbrukarnas sårbarhet. Att vara beroende av bara några få grödor kan bli katastrofalt i ett område med elefanter, men även på grund av nyckfulla klimatförändringar.

– Vi behöver ha flera lösningar som kan komplettera varandra. Och samtidigt behöver vi öka kunskapsnivån hos lokalbefolkningen, säger Ravi Corea. ●

LÄS MER: WWW.SLWCS.ORG

Dharmadasa har fått sitt hem och sina odlingar skövlade av elefanter. 60-80 människor per år dödas av elefanter i Sri Lanka.

Jordbrukaren Somathilaka lär sig om biodling med siktet inställt på att såväl skydda sina odlingar från elefanter som att kunna sälja honung och marmelad.